

Nr 122.

Av herr **Rosén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande föreskrifter i fråga om upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 174, angående vissa ändringar i gällande föreskrifter i fråga om upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen m. m. föreslås bland annat, att innehavare av skogstorp på arrende skall äga rätt att av allmänna medel erhålla tillhoppa 750 kronor, varav tredjedelen utbetalas, då torpets uthusbyggnad är färdig och godkänd, tredjedelen, då manbyggnaden är färdig och godkänd, samt återstoden, då minst en hektar jord, som vid tiden för innehavarens tillträde varit ouppodlad, är bruten och försvarligt hävdad såsom åker.

I allmänhet är det fullständigt obemedlade personer, som söka och erhålla dylika lägenheter. Det finnes gott om duktiga arbetare med lust att bryta och odla kronojord, men därest svårigheterna, som sannerligen äro stora nog, ej skola bli alldeles oöverkomliga, är det nödvändigt att så långt möjligt är underlätta dessa fattiga människors strävan att ej blott kunna skapa ett eget hem, utan även behålla detsamma.

Min avsikt är icke att föreslå någon höjning av det kontanta bidrag eller rättare län, som av allmänna medel skall utgå, ehuru en ökning vore väl motiverad. Däremot synes det vara av vikt, att den föreslagna ordningen för dessa medels utbetalande ändras.

Vid 1912 års riksdag väckte jag en motion, nr 80, angående åtgärder för underlättande av jordupplåtelser å kronomark i Norrland. Däri framhölls bland annat, att kronotorpare funnes, som icke utfått någon del av statsbidraget, ehuru de uppfört både ladugård och boningshus samt odlat jord, men att detta förhållande sannolikt berodde på en alltför sträng tolkning av gällande bestämmelser.

Såsom ett exempel på huru det för närvarande tillgår, ber jag att få anföra följande.

Vid besök sistlidet år hos en kronotorpare i en lappmarkssocken fann jag, att denne uppfört en manbyggnad av timmer på stoppstenar, innehållande kök, kammare och förstuga, men endast köket var inrett. Han hade uppfört en provisorisk uthusbyggnad samt brutit och odlat något mer än en halv hektar, varpå växte potatis och havre. Då följaktligen varken uthus- eller manbyggnaden var färdig och ej heller tillräckligt stor areal brutits och hävdats såsom åker, hade ingen del av statsbidraget utfallit.

Enligt egen uppgift hade torparen utfört allt arbete under en tid av 8 å 9 månader utan någon som helst hjälp. För att kunna livnära sig själv och familjemedlemmarna — hustru och tre små barn — under denna tid, hade han varit hänvisad till skuldsättning. Men han hade också nödgats köpa spik, tegel, järnspis, fönsterglas o. d., allt på kredit. Härigenom hade dessa varor givetvis betingat ett långt högre pris, än fallet varit, om han kunnat betala åtminstone en del kontant. Mannen hade goda förhoppningar att kunna reda sig på torpet, men han var bekymrad för de skulder, han åsamkat sig, och vilka han icke kunde i någon mån betala, förrän en del av statsbidraget utfölle. Dessförinnan hade han emellertid mycket arbete att utföra.

Samma förhållande har jag varit i tillfälle iakttaga även på andra håll. Det är endast med umbäranden och försakelser av till och med det allra nödvändigaste och genom ett arbete, vars intensitet stundom gränsar till det otroliga, som dessa pionärer kunna kämpa sig fram under den första tiden. Givet är också, att dessa nybyggare till stor del äro beroende av affärsmännens välvilja och förmåga att hålla dem kredit.

Torparen kan icke börja med att bygga uthuset färdigt, så att han utfär första tredjedelen, ty han måste ha någonstans att bo. Han kan ej heller bygga boningshuset fullt färdigt, ty han behöver även ladugård. Och han måste även bryta mark och odla densamma för att få någon avkastning av jorden. Följden blir i regel den, att allt göres halvfärdigt på jämförelsevis kort tid, men så länge intet är fullt färdigt, får han icke ut några pengar. Härav tvingas torparen ut att skaffa sig arbetsförtjänst på annat håll, varigenom torpet försummas och ej på många år blir iståndsatt.

En avsevärd lättnad skulle beredas torparna och arrendatorerna, om statsbidraget utbetalades i mån av arbetets fortgång. Någon fara för, att ett sådant medgivande skulle missbrukas, torde icke föreligga.

Det arbete, som nedlägges på torpet för att detta skall komma i sådant skick, som kontraktet föreskriver, torde i varje fall böra taxeras avsevärt högre än statsbidraget. Och genom revirförvaltaren utövas ju från statens sida kontroll däröver, att penningar icke ens till någon del förskottsvis utbetalas.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Riksdagen måtte besluta,

att mom. 19 i Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 18 juni 1909 angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen skall erhålla följande lydelse:

19. Innehavare — — — frihetsår.

Har innehavare av skogstorp erhållit torpet på arrende under femtio år, skall han äga rätt att av allmänna medel erhålla — utöver honom jämlikt äldre bestämmelser tillkommande statsbidrag å femhundra kronor — ytterligare tvåhundrafemtio kronor eller sålunda tillhoppa sjuhundrafemtio kronor. Av sistnämnda belopp skall, i den mån detsamma icke redan uppburits, utbetalas *två tredjedelar i den mån arbetet fortskrider, och återstoden, då torpets åbyggnader äro färdiga och godkända samt minst en hektar jord*, som vid tiden för innehavarens tillträde varit ouppodlad, är bruten och försvarligt hävdad såsom åker.

Beträffande — — — jämkningar;

dels ock, att innehavare av skogstorp, vilken ej erhållit torpet på arrende, skall äga att av honom tillkommande statsbidrag å femhundra kronor uppbära *två tredjedelar i den mån arbetet fortskrider, och återstoden, då torpets åbyggnader äro färdiga och godkända.*

Stockholm den 8 april 1913.

Gustav Rosén.